



วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้
ดำเนินการตามลำดับดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการเชิงบรรยาย (Descriptive method) และการ
ศึกษาเชิงสำรวจ (Survey studies) โดยศึกษาสุขภาพจิตและปัญหาการเรียนของนิสิตแพทย์
ชั้นปีที่ 1 - 3 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประชากรที่ศึกษา

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนิสิตแพทย์ ชั้นปีที่ 1 - 3 คณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นนิสิตที่ผ่านการสอบคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัย และนิสิตจาก
โครงการนิสิตแพทย์ชนบท ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสุขภาพจิตและปัญหาการเรียนของนิสิตแพทย์ ประกอบด้วย
แบบสอบถาม 3 ส่วน ดังนี้ (ดูภาคผนวกประกอบ)

1. แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล มีทั้งหมด 17 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ
คะแนนเฉลี่ยสะสม ชั้นปีการศึกษา ศาสนา ภูมิลำเนา อาชีพและรายได้ของบิดามารดา ระดับ
การศึกษาของบิดามารดา สภาพและบรรยากาศของครอบครัว ความสัมพันธ์ของนิสิตกับ

สมาชิกในครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่นิสิตได้รับ ปัญหาที่นิสิตประสบในระหว่างที่ศึกษา บุคคลที่ช่วยแก้ปัญหาแก่นิสิต

2. แบบสอบถามการปรึกษาปัญหาของนิสิตแพทย์ มี 6 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการใช้บริการให้คำปรึกษาแนะแนวของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม SCL - 90 (Symptom Checklist - 90) ของเลียมัวร์ อาร์. เคอโรกาลิโอ และรีนัลด์ เอส ลิฟแมน ลิโนโคโว ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาไทยและตรวจสอบความเที่ยงตรงอย่างผิวเผิน (Face Validity) โดยอาจารย์ละเอียด ชูประยูร, อาจารย์พิมพ์มาศ ตาปัญญา และอาจารย์สุจิตรา อุดสาหะ แบบทดสอบประกอบด้วยคำถาม 90 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ มี 5 ตัวเลือก โดยให้นิสิตแพทย์เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความรู้สึกของนิสิตมากที่สุด โดยกำหนดค่าของคะแนนของคำตอบไว้ดังนี้

มากที่สุด	4	คะแนน
ค่อนข้างมาก	3	คะแนน
ปานกลาง	2	คะแนน
เล็กน้อย	1	คะแนน
ไม่เลย	0	คะแนน

แบบสอบถามนี้จะสะท้อนให้เห็นกลุ่มอาการ 9 ชนิด ดังนี้คือ

1. กลุ่มอาการที่เกี่ยวกับอาการผิดปกติทางร่างกาย (Somatization Dimension)

ประกอบด้วยข้อความที่สะท้อนให้เห็นความทุกข์หรือปัญหาอันเนื่องมาจากความรู้สึกเกี่ยวกับอาการผิดปกติหรือการทำหน้าที่ผิดปกติของร่างกาย กลุ่มนี้มี 12 ข้อ

2. กลุ่มอาการย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive - Compulsive Dimension)

ประกอบด้วยข้อความที่สะท้อนให้เห็นความคิดและการกระทำที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ เป็นอาการที่รบกวนนิสิตและไม่ต้องการให้เกิดขึ้น แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้นิสิตผู้นั้นเสียความสามารถในด้านสติปัญญาไปด้วย กลุ่มนี้มี 10 ข้อ

3. กลุ่มอาการที่เป็นความรู้สึกว่าตนเองมีข้อบกพร่องหรือมีบมค้อย ไม่ชอบติดต่อกับคนอื่น (Interpersonal Sensitivity Dimension)

กลุ่มอาการซึ่งเป็นพื้นฐานในองค์ประกอบนี้ คือ ความรู้สึกบกพร่องหรือมีความรู้สึกที่ตัวเองมีบมค้อย โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ อันเป็นผลให้หลีกเลี่ยงความรู้สึกอันดีใจในการติดต่อกับและมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น กลุ่มนี้มี 9 ข้อ

4. กลุ่มอาการของความรู้สึกซึมเศร้า (Depression Dimension)

จะสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มอาการของความรู้สึกเศร้า เช่น หมดความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มีแรงจูงใจและสูญเสียพลังกำลัง รู้สึกสิ้นหวัง ท้อแท้ คิดฆ่าตัวตาย อาการต่าง ๆ นี้มีผลถึงการสูญเสียทางสติปัญญาด้วย กลุ่มนี้มี 13 ข้อ

5. กลุ่มอาการซึ่งเกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล (Anxiety Dimension)

ประกอบด้วยข้อความที่สะท้อนให้เห็นถึงอาการและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล เช่น ความกระวนกระวาย นิ่งไม่คิด ความรู้สึกกลัว ประหม่า และความตึงเครียด อาการทางกายที่เกิดร่วมด้วย เช่น อาการสั่น หัวใจเต้นแรงและเร็ว เป็นต้น กลุ่มอาการนี้มี 10 ข้อ

6. กลุ่มอาการของความรู้สึกไม่เป็นมิตร (Hostility Dimension)

เป็นกลุ่มอาการที่สะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ ความคิด และการกระทำซึ่งแสดงถึงความรู้สึก โกรธเคือง ขุ่นเคือง รวมถึงความรู้สึกขัดแย้ง ก้าวร้าว ทำลาย และการควบคุมอารมณ์ไม่ได้ มี 6 ข้อ

7. กลุ่มอาการของความรู้สึกกลัวสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่มีเหตุผล (Phobic Anxiety Dimension)

สะท้อนให้เห็นหรือแสดงถึงความกลัวเฉพาะที่มีต่อบุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างไม่มีเหตุผล และเกินความเป็นจริง ทำให้ต้องหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้

8. กลุ่มอาการของความรู้สึกหวาดระแวง (Paranoid Dimension)

เป็นอาการหรือพฤติกรรมหรือความรู้สึกที่แสดงถึงความไม่ไว้วางใจบุคคลอื่น, ความรู้สึกไม่เป็นมิตร, ความระแวงสงสัย, การโทษบุคคลอื่น, ความหลงผิด, ความคิด

มักใหญ่ใฝ่สูง และหลงผิดว่าตนเองมีความสำคัญและสูงส่งเหนือบุคคลอื่น ซึ่งมีผลทำให้เกิดการสูญเสียการควบคุมตนเอง

9. กลุ่มอาการแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงอาการของโรคจิต (Psychoticism) แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือบ่งชี้ถึงอาการของโรคจิต โดยปรากฏอาการที่ยังไม่แสดงออกชัดเจน จนถึงอาการที่แสดงออกอย่างชัดเจน เช่น อาการถดถอย, แยกตัวเอง, หนีสังคม, มีอาการหูแว่ว, มีความคิดว่าถูกควบคุมความคิดจากภายนอก เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ดำเนินการโดยนำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย เสนอต่อคณบดีคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติให้เก็บข้อมูลจากนิสิตแพทย์ จากนั้นได้นำหนังสือขอความร่วมมือพร้อมแบบสอบถามไปมอบให้หัวหน้าและตัวแทนนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 - 3 นำไปแจกเพื่อให้นิสิตตอบแบบสอบถาม ในการแจกแบบสอบถามครั้งแรกได้รับแบบสอบถามกลับคืนเพียงร้อยละ 50 เนื่องจากนิสิตกำลังอยู่ในระหว่างการสอบกลางภาคการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกซ้ำอีกครั้งหนึ่งในภายหลัง จำนวนของแบบสอบถามที่แจกในแต่ละครั้ง คือ นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 จำนวน 120 ชุด, นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 154 ชุด, และนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 3 จำนวน 146 ชุด รวมทั้งสิ้น 420 ชุด ในการแจกแบบสอบถามครั้งหลังนี้ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากอาจารย์ผู้สอนเข้าพบนิสิตเพื่ออธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งนิสิตไม่ต้องระบุชื่อของตนในการตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด เพื่อที่นิสิตจะได้ตอบแบบสอบถามได้อย่างตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยไม่ต้องเกรงว่าจะได้รับผลเสียหายใด ๆ ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ หลังจากนั้นจึงได้แจกแบบสอบถามแก่นิสิต ในการรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน ได้ตรวจและคัดเลือกเฉพาะชุดที่สมบูรณ์ได้จำนวน 296 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 70.48 เป็นแบบสอบถามจากนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 จำนวน 83 ชุด, นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 120 ชุด, และนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 3 จำนวน 93 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามจำนวน 296 ชุด มาเปลี่ยนคำตอบของนิสิตแพทย์เป็นรหัสตัวเลข และนำคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นส่วนของแบบสอบถาม SCL - 90 ของแต่ละคนมาคำนวณหาคะแนนมาตรฐานรูปปกติ (T-score) เพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนมาตรฐานของคนปกติ คืออยู่ในช่วงระหว่างคะแนน T-score ที่ 40 ถึงคะแนน T-score ที่ 60 จากนั้นวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) โดยมีค่า T-score ของระดับอาการ ดังนี้

T-score < 40 = น้อย

T-score 40 - 60 = ปานกลางหรือปกติ

T-score > 60 = มาก

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยศึกษาทางสถิติ มีดังนี้

1. สถิติพื้นฐานของการคำนวณ (Descriptive statistic) คือ การกระจาย ในรูปร้อยละของข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 1 อันได้แก่ คะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิต, เพศ, อายุ, และชั้นปี ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับลำดับการเกิด, อาชีพ รายได้ และการศึกษาของบิดา มารดา, สภาพครอบครัวและบรรยากาศภายในครอบครัว, ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว, รายได้ที่นิสิตได้รับในแต่ละเดือน, ปัญหาที่นิสิตกำลังประสบอยู่, และส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการใช้บริการให้คำปรึกษาแนะแนวของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. คำนวณค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานของคะแนนปัญหาสุขภาพจิตในส่วนที่ 3

3. ทดสอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตแพทย์กับ สุขภาพจิต และความสัมพันธ์ระหว่างอายุ, เพศ, ชั้นปี, ภูมิลำเนา กับสุขภาพจิต โดยใช้ X^2 และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ในการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดย ทาค่าที่กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .01 และ .001

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. นำข้อมูลส่วนตัวจากแบบสอบถามมาหาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$\frac{n}{N} \times 100$$

เมื่อ n = ผู้ตอบแบบสอบถามในข้อแต่ละข้อ
 N = จำนวนประชากรที่ศึกษาทั้งหมด

2. ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\text{ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน} = \sqrt{\frac{\sum fx}{N} - \frac{(\sum fx)^2}{N}}$$

เมื่อ N = ผลรวม
 f = ความถี่ของคะแนนในแต่ละช่อง
 x = คะแนนแต่ละช่อง
 n = จำนวนข้อทั้งหมด
 x = ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากข้อมูลแต่ละข้อ

3. ทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson-Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$r = \frac{N \sum xy - (\sum x)(\sum y)}{[N \sum x^2 - (\sum x)^2] [N \sum y^2 - (\sum y)^2]}$$

4. ค่า χ^2 (Chi-square) โดยใช้สูตร

$$\chi^2 = \frac{(O - E)^2}{E}$$

O = ความถี่ที่ได้จากการสังเกต (Observed Frequency)

E = ความถี่ที่คาดหวัง (Expected Frequency)

หรือความถี่ในทางทฤษฎี